

Sygn. akt I ACz 700/13

POSTANOWIENIE

Dnia 17 lipca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach w I Wydziale Cywilnym

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Mieczysław Brzdąk
	SA Piotr Wójtowicz (spr.) SO Tomasz Ślęzak

po rozpoznaniu w dniu 17 lipca 2013 r. w Katowicach

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa M. J.

przeciwko H. J.

o rozwód

na skutek zażalenia pozwanej na postanowienie Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 13 lutego 2013 r., sygn. akt I1 RC 1344/12,

p o s t a n a w i a

oddalić zażalenie.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy za nieusprawiedliwione niestawiennictwo na rozprawie w dniu 13 lutego 2013 r. skazał pozwaną na 400,-zł grzywny.

W zażaleniu na opisane wyżej postanowienie pozwana zwróciła się o usprawiedliwienie jej nieobecności i o uchylenie nałożonej na nią grzywny.

Wobec ujawniających się w praktyce orzeczniczej rozbieżności w pierwszej kolejności rozważyć należy istotną kwestię proceduralną, mianowicie w jakim składzie orzekać winien sąd rozpoznający zażalenie na postanowienie w przedmiocie ukarania strony grzywną za nieusprawiedliwione niestawiennictwo. Co do zasady sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawy w składzie trzech sędziów; dotyczy to zarówno apelacji, co wynika wprost z art. 367§2 k.p.c., jak i zażalenia poprzez odsyłający do tej normy art. 397§2 zdanie pierwsze k.p.c. Wyjątki od tej zasady przewidziane zostały w przepisach art. 367§4 k.p.c., art. 397¹ k.p.c. i – nade wszystko – art. 397§2 zdanie drugie k.p.c. Norma ta stanowi, że rozpoznanie zażalenia na postanowienie w przedmiocie odmowy zwolnienia od kosztów sądowych lub

cofnięcia takiego zwolnienia, odrzucenia wniosku o zwolnienie (choć w myśl art. 107 ust. 2 zdanie drugie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych zażalenie na odrzucenie wniosku nie przysługuje) oraz nałożenia na stronę obowiązku uiszczenia kosztów i skazania na grzywnę, odmowy ustanowienia adwokata lub radcy prawnego lub ich odwołania oraz nałożenia na stronę obowiązku uiszczenia wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego dla niej ustanowionego i skazania na grzywnę następuje w składzie jednego sędziego. Dwukrotne wymienienie w tej normie przez racjonalnego wszak ustawodawcę skazania na grzywnę, w obu przypadkach w połączeniu ze szczególną problematyką cofania zwolnienia od kosztów sądowych i ustanawiania adwokata lub radcy prawnego, każe wiązać to skazanie wyłącznie ze stroną procesu i jedynie z takimi przypadkami nałożenia grzywny, które wynikają z uzyskania przez stronę zwolnienia od kosztów lub z ustanowienia dla niej pełnomocnika z urzędu na podstawie świadomego podania przez nią nieprawdziwych okoliczności. Za odmiennym odczytaniem tego przepisu przemawiać mogłoby jedynie to, że nie sposób dopatrzeć się jakiegokolwiek jakościowej różnicy między nałożeniem grzywny na stronę i na inne uczestniczące w procesie osoby oraz między skazaniem na grzywnę za świadome podanie nieprawdziwych okoliczności w celu uzyskania zwolnienia od kosztów lub pomocy prawnej z urzędu oraz skazaniem za inne uchybienia. Należy mieć jednak na względzie, że art. 397§2 zdanie drugie k.p.c. zawiera normę szczególną, stanowiącą wyjątek od zasady, norm szczególnych zaś nie wolno wyklądać rozszerzająco.

Wywody powyższe pozwalają na postawienie następujących tez:

1) W świetle art. 397§2 zdanie drugie k.p.c. w składzie jednego sędziego rozpoznawane jest zażalenie na skazanie grzywnę jedynie strony procesu, i to tylko w przypadkach skazania jej na podstawie art. 111 ust. 1 lub 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych względnie na podstawie art. 120§4 k.p.c.

2) Zażalenie na skazanie na grzywnę świadka, biegłego lub pełnomocnika oraz na skazanie strony w przypadkach innych niż wymienione w art. 111 ust. 1 lub 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych względnie w art. 120§4 k.p.c. rozpoznawane jest na zasadach ogólnych (na podstawie art. 397§2 zdanie pierwsze k.p.c. w związku z art. 367§2 k.p.c.) w składzie trzech sędziów.

Po rozstrzygnięciu powyższej kwestii Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie, wobec nieusprawiedliwionej nieobecności pozwanej na rozprawie miał Sąd Okręgowy bowiem podstawy do skazania jej na grzywnę.

Nazwane zażaleniem pismo pozwanej zawiera jedynie argumenty pozwalające być może na zwolnienie jej od grzywny przez Sąd pierwszej instancji, mogło zatem zostać odczytane jako wniosek w tym przedmiocie. Dla wyjaśnienia charakteru pisma Sąd Okręgowy zwrócił się do pełnomocnika pozwanej, który jednak pismo to pozostawił bez odpowiedzi. W konsekwencji jego bezczynności pismo osobiste pozwanej nie zostało przez ten Sąd potraktowane jako usprawiedliwienie, o którym mowa w art. 275 k.p.c., a sąd drugiej instancji, którego zadaniem jest zbadanie prawidłowości skarżonego orzeczenia, nie jest uprawniony do zwalniania w toku postępowania zażaleniowego od nałożonej w toku postępowania pierwszoinstancyjnego grzywny.

Zgodnie z art. 429 k.p.c. w związku z art. 274§1 k.p.c. i w związku z art. 163§1 k.p.c. za nieusprawiedliwione niestawiennictwo skazuje się stronę na grzywnę do 5000,-zł. Z kolei w myśl art. 429 k.p.c. w związku z art. 275 k.p.c. strona może w ciągu tygodnia od daty doręczenia jej postanowienia skazującego ją na grzywnę lub na pierwszym posiedzeniu, na które zostanie wezwana, usprawiedliwić swe niestawiennictwo; jeśli je usprawiedliwi, sąd zwalnia ją od grzywny.

Analiza tych norm wskazuje jednoznacznie, że usprawiedliwienie nieobecności na rozprawie, dokonane post factum, nie może stanowić argumentu podważającego prawidłowość skazania strony na grzywnę, prowadzić może bowiem jedynie do zwolnienia jej od prawidłowo na nią nałożonej grzywny. Tym samym nawet w przypadku uznania, że pozwana prawidłowo w zażaleniu nieobecność swą na rozprawie w dniu 13 lutego 2013 r. usprawiedliwiła, nie jest możliwe wzruszenie prawidłowego postanowienia skazującego ją na grzywnę w toku postępowania zażaleniowego.

Oddalenie zażalenia nie pozbawia pozwanej możliwości ubiegania się o zwolnienie od grzywny, na pierwszym bowiem posiedzeniu, na które została wezwana (a więc w terminie wynikającym z art. 275 k.p.c.), niezależnie od rozpoznanego już zażalenia złożyła do protokołu oświadczenie zawierające usprawiedliwienie nieobecności i rzeczą Sądu Okręgowego było odpowiednie odniesienie się do tego oświadczenia.

Z powyższych względów na podstawie art. 397§2 zdanie pierwsze k.p.c. w związku z art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.